

Politik och etnologi?

Denne bog¹ handler om etnologi og politik, som det hidtil har været anset alt for problematisk at koble sammen, sådan som titlen om at tage Fanden med i båden også signalerer; det skyldes formentlig en positivistisk adskillelse af dem. Men der har trods alt været visse tegn på en ændring med William Wilsons bog om *Folklore and nationalism in modern Finland* (1976) og senest som et tungtvejende element i denne proces Marjut Anttonens finske disputats om etnopolitik i

---

1. Ta fan i båten. Etnologins politiska utmaningar, red.: Tine Damsholt och Fredrik Nilsson. Lund 1999. 152 s.

Nord-Norge (*Etnopolitiikkaa Ruijassa*) (1999). Jeg har desuden selv skrevet om EU-netværket Natura 2000 i *Etnografi på hemmaplan* (1998). Nogle har tidligere anset arbejderkulturstudier for politiske, og set i sammenhæng med den aktuelle bog er svaret ja.

Bogens artikler skal ses som en række forskeres personlige bud på temaet etnologi og politik; den repræsenterer derfor mange synspunkter. Generelt er tendensen i bogen, at alle elementer i analysen er ustabile og mindre lukkede end hidtil antaget, og at der kræves mere refleksion, samt at mindre rutinisering er nødvendig. En artikel er desuden kritisk mod lokal-samfundsundersøgelsen som metode. Bogen er inte-

ressant og vil givet øge takten af publikationer om denne kobling mellem politik og etnologi; det er også indlysende nødvendigt at tage den op. Redaktørerne peger således selv på, at Øresundsforbindelsen vil gøre grænsen mellem Danmark og Sverige mere utydelig. Redaktørerne burde også have fremhævet intentionerne for videnskabsrådet med oprettelsen af Øresundsuniversitetet (juni 2000: <http://www.uni.ore-sund.org/>)

Tine Damsholt skriver om, hvordan relationen mellem politik og kultur har svinget siden 1700-tallet, og hvordan disse begreber gensidigt har haft det andet begreb som objekt, så der både har været tale om temporære politiseringer af kulturen og tilsvarende kulturaliseringer af politikken. Hun mener, at en stor del af problemet skyldes etnologernes svage samfundsbegreb.

Kjell Hansan beskriver med udgangspunkt i Republikken Jämtland, hvordan det er muligt at se en lokal identitetskonstruktion ikke bare som symbolsk interaktionisme, men også som en reaktion på forandringer i hverdagens sociale relationer i dette perifere område i modsætning til bl.a. Stockholm.

Søren Christensen skriver om politik og kulturrelativisme, hvor han ved det sidste begreb forstår, at alle kulturer er ligestillede; én er ikke bedre end en anden. Imellem den politiske proces og kulturbegrebet forsøger han derefter at anbringe diskussionen om menneskerettigheder. Reelt går hans kritik delvist på, at kultur i for høj grad er blevet betragtet som en statisk størrelse.

Tom O'Dell skriver om de ubevidste eller delvist bevidste metodevalg. Han er kritisk mod lokalsamfundsanalysen, som han mener er udtryk for positivisme, specielt fordi et sådant lokalsamfund ikke er en lukket enhed, velegnet til en analyse. Han kunne dog have skrevet tydeligere, at de fleste formentlig har været bevidste om, at denne lukkethed er relativ. Samtidig mener han, at refleksiviteten meget ofte gennemføres i en rutineret form, nærmest som udtryk for et forskerritual. Han kommer ind på, hvad den kritiske forskningsproces indebærer og ser det op som et valg, om forskeren skal være gemytlig, specielt ved skrivningen af sin fremstilling, eller om forskeren skal tage kontroversielle problemer op med etiske omkostninger som konsekvens.

Fredrik Nilsson kommer ind på, at grænsen mellem politik og det faglige ofte ikke erkendes, ligesom det politiske kan blive underspillet - ubevidst eller eventuelt bevidst - for ikke at gøre analysen konfliktsøgende. Det er jeg enig i, men han er for meget fascineret af begrebet "fløde", d.v.s. nærmest en proces, hvis profil dog er for uklar.

Christine Sestoft skriver om det, som jeg vil kalde aktørerne - mens hun anvender begrebet den politiske

forbruger - på arenaen omkring forbrugsvarerne i Danmark. Hun betragter denne politiske forbruger som et subjekt i forhold til staten, men differentierer ikke denne forbruger, sådan som det formentlig oftest bliver gjort inden for det etnologiske paradigme. Men det er muligt, at livsformteoretikerne - hvortil Christine Sestoft sandsynligvis regner sig - ønsker at markere en distance her. I andre artikler i denne bog er der også en eksplicit distancering fra lokalsamfundsundersøgelsen som metode, så der kan være et sammenfald her. Hun burde - efter min opfattelse - have opereret med en idealtipe for den politiske forbruger og analyseret elementer i denne forbrugers værdigrundlag i en model eller eventuelt sat flere idealtyper op for den politiske forbruger. Artiklen er et produkt af en endnu uafsluttet specialeafhandling (= finsk pro gradu-afhandling) i etnologi ved Københavns Universitet; derfor kan den færdige version forhåbentlig blive mindre firkantet.

Jonas Engman skriver om 1. maj-demonstrationer - som agitation for den socialistiske arbejderbevægelse - og som politisk symbol. Jeg vil sammenfatte artiklen som en diskussion af denne årlige demonstration som symbolsk interaktion; han kommer også ind på symbolernes ambivalens. Teoretisk og metodisk er der næppe så meget nyt i artiklen, men den indeholder interessante observationer af forandringer i disse demonstrationer i Sverige fra 1960-erne op til 1990-erne; han kommer derfor ikke ind på forholdene i Finland, hvor disse demonstrationer efter min opfattelse klart har tabt terræn over for till Valborgsfesten, som fejres den samme dag. Muligvis skal Valborgsfesten i Finland nu ses som en overvejende ikke-socialistisk fest i kampen om at sikre sig vælgernes gunst, således at dens funktion har ændret sig siden 1800-tallet; traditionen omkring Valborgsfesten er som bekendt ældre end den socialistiske ideologi. Dette perspektiv kunne have uddybet artiklen.

Thomas Højrup skriver om begreberne etnologi og politik som dialektiske, næsten idealtypiske begreber. Efter min opfattelse har han har drevet denne anvendelse meget langt; der tale om en dialektifikering, som kan retfærdiggøres som pædagogisk middel, men som dog også dækker over langt mere komplekse sammenhænge. Hans fremstillingsstil er meget teoretisk samtidig med, at han dog også anvender mange danske ord, hvor jeg i hvert fald ville have anvendt fremmedord. Jeg mener desuden, at fremstillingen ville kunne være blevet klarere, hvis han havde omtalt sine eksempler mere konkret. Nederst på side 137 og øverst på den følgende side burde hans således have skrevet, at hans eksempel går på den svenske ideologi bag "folkhemmet" og den lange periode med Socialdemokratiet som det dominerende regeringsparti under ledelse af Per Albin Hansson.

Hvad angår Thomas' "Kiggenborg" (side 143) kan eksemplet anvendes som pædagogisk middel til at illustrere dialektikken, men jeg har selv så meget erfaring fra reparation af et gammelt "knuttimret" hus i den gamle del af Raumo (UNESCO World Heritage),

at spørgsmålet skal besvares relativt, d.v.s. hvor meget tårnet og tagkonstruktionen bevæger sig i forhold til hinanden. Det fremgår, at tagkonstruktionen i Thomas' hus må være af træ ("snedkereret"). Træhuse er mere fleksible end stenhuse.

Ole Rud Nielsen